

MI FOGLALKOZTATJA A MAI NIGÉRIÁT?

VÁLOGATÁS A KÖZELMÚLT NIGÉRIAI IRODALMÁBÓL

L. BÉRES MÁRIA

Ma, amikor a globalizáció korát éljük, korántsem mindegy, mennyire vagyunk tisztában a világban zajló folyamatokkal, amelyeknek egyre erősödő szereplője Afrika. A fekete kontinens ma már nem kötik a klasszikus gyarmatosítás béklyói, politikai, gazdasági, kulturális értelemben is felértékelődően van. Érdeemes és fontos tehát foglalkozni Afrikával. Ahogy az USA megváltoztatta Afrika-politikáját, vagy ahogyan a kontinens legnagyobb befektetője, Kína is tette, úgy az EU és Magyarország is változtatni készül, és az eredményes együttműködés reményében támogatja az afrikai fejlesztéseket, beruházásokat. Azonban a sikeres és kölcsönösen előnyös együttműködés érdekében rendkívül fontos – ha nem elengedhetetlen – ismernünk és megértenünk Afrikát, úgy valós múltját, mint igazi jelenét minden értékével és problémájával együtt.

A megismerésnek számos útja-módja van. A legizgalmasabb – és itt a szó nemes értelmében mondván a legizgalmasabb – és egyben élethű képet az nyeri, aki eljut Afrikába. De ez nem adatik meg mindenkinek. És akkor nekünk, a mégis kíváncsiaknak maradnak a könyvek. A belőlük szerzett értesülések persze a tényeken túl alighanem sok szubjektív elemet is tartalmaznak – a fikció néha esetleg nem is fedi teljesen a valóságot. De a napról-napra egyre gazdagabb afrikai irodalom „belülről szól”, az afrikai szerzők szemén-szívén át látatja azt, ami az igazi Afrika.

A kontinens egyik legfontosabb országa a meglehetősen elrettentő imázssal rendelkező Nigéria, többek között a mérhetetlen korrupció, az egész világot behálózó internetes csalások és a bigott vallási erőszak hazája. De ezen sztereotípiák mögött egy roppant összetett, gyakran vonzó valóság is létezik, ami szintén Nigéria. A közel 924 000 km² területet felölelő ország a terméketlen északi muzulmán államoktól a Níger folyó deltájának olajjal szennyezett mocsárvilágáig több mint 250 etnikumot számlál, akik sokféle nyelven beszélnek, számos vallást, hagyományt, életstílust követnek. Éppen ez a sokféleség Nigéria egyik belső problémája. A gyarmati örökség destruktív és destabilizáló. A brit gyarmati ediktum által 1914-ben kreált ország a mai napig sem kovácsolódott egységes nemzetté, és az 1960-as függetlenné válása óta az önállóság prosperáló útját keresve ma is sok problémával küzd. Ugyanakkor ez a sokszínűség rendkívül érdekessé is teszi ezt az országot. Magyarország újra megnyitotta abujai nagykövetségét, és kinyilvánította kormányának elkötelezett-

ségét a gazdasági-kereskedelmi és oktatási-kulturális kapcsolatok erősítése iránt. A könyvekből talán sok minden kiderül erről a sokszínű országról.

Nigéria ma már igazán gazdag irodalmi palettával rendelkezik, és egyben az afrikai irodalom számos kiemelkedő alakjával is büszkélkedhet. Chinua Achebe 1958-ban megjelent *Széthulló világ* című regénye, a modern afrikai irodalom alapműve, világszerte az egyik legismertebb könyv, az író pedig számos nemzetközi díj, elismerés dicséri. Achebe kortársa, a nigériai költő és drámaíró, Wole Soyinka volt az első fekete afrikai, aki 1986-ban elnyerte az Irodalmi Nobel-díjat. A nagy öregek mellett felnőtt a megújuló nigériai irodalom új generációja, akik közt szintén számosan tettek szert nemzetközi hírnévre és elismerésre. Ben Okri *The Famished Road* című könyvével 1991-ben nyert Booker-díjat. Chimamanda Ngozi Adichie *Half of a Yellow Sun* című regényével 2007-ben az első afrikai nőként nyerte el a rangos brit Orange-díjat. A Brit Birodalom Érdemrendjével kitüntetett Buchi Emecheta az afrikai nő sorsát bemutató regényeivel méltó helyet foglal el a születőben lévő afrikai női irodalomban. Tehát a gazdag irodalmi hagyomány ma is folytatódik, és számos figyelemre érdemes művet szül. Az alább kiválasztott könyvek a nigériai irodalomba kalauzolnak, de nem tudományos igénnyel. A lista nem teljes, csupán a közelmúlt legnagyobb figyelmet kivívó könyveit gyűjtöttem csokorba, melyek nigériai születésű szerzőik által az ország sokakat foglalkoztató, számos égető problémáját bemutatják.

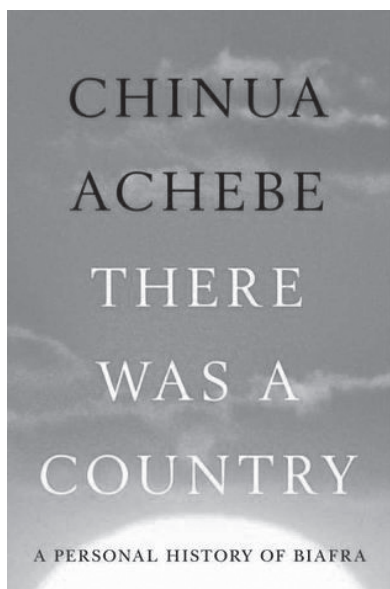
Chinua Achebe: There Was a Country: A Personal History of Biafra

Penguin Group (USA) Inc. 333 old. 2012.

A neves író, Chinua Achebe¹ mintegy negyvenévnvi megfontolt hallgatás után, közel 2013. márciusában bekövetkezett halála előtt jelentette meg a személyes élményeit és több évtizedes kutatómunkáját átfogó gondolatait, heves szenvedéllyel megírt emlékiratát Biafráról, az egyszer volt köztársaságról. Keserűséggel idézi fel Igboföld sorsát, hisz ő maga is igbo származású volt. Achebe mindig is aggódva figyelte hazáját. Szellemesen gunyoros, olykor csípős iróniával megírt regényei, esszéi és előadásai is kifejezik azt a rettenetes csalódottságot, amit mind a miatt érzett, ami az 1960-as függetlenné válása óta Nigériában történt. A függetlenné válást teljes politikai zűrzavar követte.

Általánosságban leegyszerűsítve: a soknemzetiségű ország politikai-gazdasági értelemben a sivatagos északi területeken élő szegényebb, főleg iszlamista, leginkább hausza népességű, valamint a többségében keresztény vagy törzsi vallású, nagyobb létszámú, gazdaságilag fejlettebb, iskolázottabb déli rész közt oszlik meg. Az elhatalmasodó korrupció, a siralmas gazdasági-társadalmi helyzet, a megosztottság, a folytonosan változó erőviszonyok következtében az állam instabillá vált. Brutális harcok kezdődtek, északon a délieket, délen az északiakat irtották. A társadalmi forrongás okait szokás etnikai és vallási ellentéttel magyarázni, holott mindez a kormányzat által megoldatlan problémák következménye, az állam rossz működését jelzi.

A mintegy harmincezer északon élő igbo 1966-os lemészárlása, az igbok elleni jogtalan erőszak - melyet figyelemre méltó intelligenciájuk és sikereik által keltett ellenérzés, egyfajta irigység szült - két puccs után az igbok lakta keleti országrész

Forrás: www.worldliteraturetoday.org

leválásához, Emeka Ojukwu ezredes irányítása alatt a Biafrai Köztársaság 1967. májusi kikiáltásához vezetett. Az igbok mindig is demokrata érzelmű, haladó szellemű, tanult nép volt, akiknek az ország sokat köszönhet. Amikor a támadások Achebet és családját is elérték, menekülni kényszerültek Lagosból. Achebe teljes mértékben a biafrai ügy mellé állt, és az újonnan alakult köztársaság egyik minisztereként számos diplomáciai fronton képviselte Biafrát. De Biafra elbukott. A britek által támogatott és az északiak vezette szövetségi kormányzat hadserege megtörte a „lábadókat” és július 6-án lerohanta az elszakadni vágyó területeket, amit aztán közel három évig tartó kegyetlen polgárháború követett. A polgárháborúnak több mint kétmillió civil, köztük számos, a szövetségi kormány által halálra éheztetett gyermek esett áldozatul. A róluk készült fotók az egész világ

közvéleményét megrendítették. Vereségüket az igbok máig nem heverték ki, Nigéria pedig a mindent átszövő korrupció fertőjébe süllyedt. Az igbo nép eme tragédiája pedig – Achebe szerint – felért a németországi zsidók sorsával.

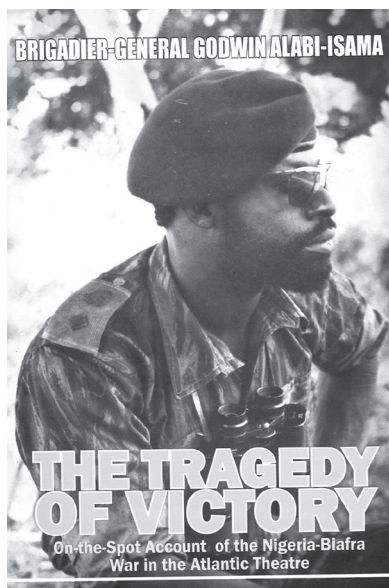
Alabi Godwin Isama: The Tragedy of Victory

Spectrum Books Ltd., Ibadan, 757 old. 2013.

Számos írás, könyv foglalkozott a biafrai háborúval azóta, hogy 1970-ben a felek letették a fegyvert. Ki az egyik, ki a mások oldalról nézve értékelte a történeteket. A történelmi hűséget kutató olvasó számára Achebe könyve után különösen érdekes lehet Alabi Isama dandártábornok írása. A háborúban maga is szolgáló író, a szövetségi hadsereg egykori magas rangú tisztje kőkemény tényekkel, bizonyítékokkal, szemtanúk vallomásával, mintegy ötszáz fotóval, térképekkel, gazdag dokumentációval alátámasztva első kézből szolgál információval a háborút illető koncepcióról, annak konkrét kivitelezéséről és befejezéséről. Aprólékos gondnal megírt könyve szinte percre pontos részletességgel tárja fel a Nigéria és Biafra közti háború Atlanti hadszíntéren zajló eseményeit.

A könyvet lapozgatva világossá válik, hogy 1966-ban, alig néhány évvel Nigéria függetlenné válása után a hadsereg meglehetősen hanyagsággal kezelte az országon elhatalmasodó politikai krízist, fel se fogta a probléma súlyát és összetettségét. Etnikai részrehajlás, osztályérdekek uralták a politikai elit köreit, és hasonló módon a fegyveres erők szűk csoportját is.

A háború 1967. júliusi kitérőse előtt Alabi Isama dandártábornok a nigériai hadsereg tisztjeként Benin Cityben, az akkori Közép-Nyugati Régió fővárosában

Forrás: thenationonline.net

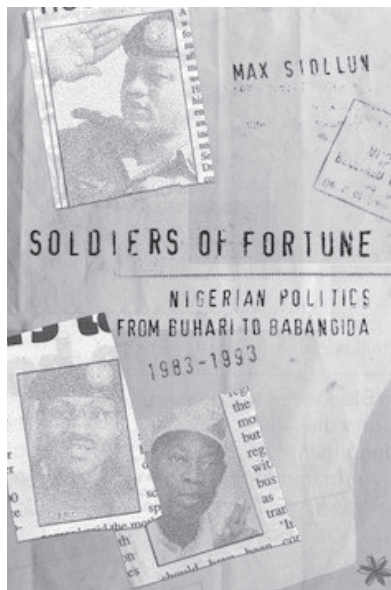
Ukwuaniból származott egy kisebbségben lévő ősi törzsből, mely nyelvében az igboval rokon, de kultúrája az edo törzshöz kapcsolja. Édesanyja – akinek ő volt az egyetlen gyermeke – Ilorinból származott. Isama a középiskola befejezése után, húszéves korában döntött úgy, hogy a nigériai hadsereg szolgálatába lép. Táblázatba foglalva dokumentálja hazai és tengeren túli kiképzésének állomásait és azt az időt, amit Kongóban töltött, mint az ENSZ békefenntartó katonája. Isama behatóan ismeri a függetlenség előtti és utáni Nigéria politikai történetét. Könyvében tárgyalja az ország geo-politikai rendszerét, a nemzeti politikai krízis okát. Foglalkozik az 1966. januári katonai puccsal, a hadseregen belüli szakadással és az 1966. júliusi boszszúszomjas ellenpuccsal. Leírja az eseményekből következő vérfürdőt, és az igbok és az Észak-Nigériában élő egyéb déli népek ellen szervezett öldöklést, valamint az igbok visszavonulását (igbo exodus) eredeti szülőföldjükre, Kelet-Nigériába. Ez a vérfürdő vezetett a korábbi Keleti Régió elszakadásához, a Biafrai Köztársaság Emeka Odumegwu Ojukwu ezredes vezette létrehozásához. De Biafra deklarálása háborút generált a két fél között, mely 1967. júliusában kezdődött. Attól kezdve, hogy a biafrai katonák lerohanták és elfoglalták a Közép-Nyugati Régiót, egymást követték az események. A Közép-Nyugaton szolgáló igbo tisztek többsége Biafrához pártolt, míg Alabi Isama – kihasználva a régiókat a Murtala Muhammed tábornok (akkor ezredes) vezette Nigériai Hadsereg általi visszafoglalását – átszökött a szövetségi oldalra. A Kirikiri börtönben töltött rövid idő után, amikor a 3. tengerész különítményhez Calabarba került, Port Harcourt szárazföldön történő elfoglalására tett ésszerű javaslata több napig tartó heves vita tárgyát képezte, de végül az ő ötlete győzedelmeskedett.

szolgált. Majd a biafrai hadseregben töltött két hónapot meghatározott feladattal, mígnem minden veszélyt vállalva onnan megszökött, és átállt a szövetségi csapatokhoz. Amikor a szövetségi csapatok visszafoglalták a Közép-Nyugati Régiót az akkori államfő, Yabubu Gowon tábornok Isamat Lagosba rendelte és a Kirikiri börtönbe csukatta. Raboskodása azonban nem tartott sokáig. Amikor a Harmadik Tengerész Különítmény létrejött szabadon engedték, és a különítmény vezérkari főnökévé nevezték ki. A háború végéig részt vett az eseményekben. A Nigériai Hadseregből 1977-ben lépett ki. Ma az Egyesült Államokban él, ahol kommunikációs tanácsadó.

A könyv három részre tagolódik. Az első a szerző korai életének története egészen a katonasággal való találkozásáig. Már családjában megfigyelhető különböző kultúrák, népek találkozása, összefonódása. Többnejű édesapja

A második rész Port Harcourt és a többi város, köztük Oron, Eket, Obubra, Ugeb felszabadításának részletes stratégiai tervét, a megpróbáltatásokat részletezi. Mesél az embert próbáló klímáról, a kegyetlen terepviszonyokról, az egészségük és életük kockáztatásával, a történelmi 480 km-es útszakaszon Calabartól Post Harcourttig megtett 30 napos menetelésről. Elemzi Adekunle tábornok leléptetése és Olusegun Obasanjo tábornok által történő felváltása mögötti politikai hátteret. Obasanjossal a politikai intrika betört a hadszíntérre is. Obasanjo nem szívesen hallgatta meg mások tanácsát, számos hibás parancsot adott ki, ami aztán katonák ezreinek a halálát eredményezte az Owerri frontszakaszon. Végül leírja azt a drámai pillanatot, amikor a biafrai erők által még tartott utolsó pont, a főhadiszállásnak, repülőtérnek és rádióknak helyt adó Uli-Ihiala elfoglalása után az értelmetlen háborúba egyaránt belefáradt, kimerült két oldal, egyfelől Alani Akinrinade tábornok, biafrai oldalról pedig Joe Achuzia ezredes vezetésével letette a fegyvert. A háború után a hadsereg hozzájárult az újjászervezéshez, mindenütt beépülve a polgári irányításba, ami aztán azt eredményezte, hogy a fegyveres erők berkein belül eluralkodott az egymás elleni áskálódás, és a polgári posztokon megjelentek a megfelelő kvalifikációval nem rendelkező, így hozzá nem értő tiszték. Az intrika elérte Alabi Isamat is, aki végül 1977-ben beadta lemondását. A nigériai hadsereg megosztottá vált. Egyfelől ott álltak azok, akik hittek a professzionalizmusban, a másik oldalon pedig a puccsfesztiválok hívei, akiknek elsődleges célja a vagyongyűjtés lett.

A harmadik részben Alabi Isama dandártábornok Obasanjo tábornok 1980-ban *My Command* címmel írt könyvét tekinti át. A dokumentumokkal, feljegyzésekkel és képekkel alátámasztott elemzés szerint a *My Command* nem más, mint pusztá önbecsülés szülte, kitalált történetek összessége.

Forrás: www.cassavarepublic.biz

Összefoglalva a könyv leglényegesebb üzenetét: a szerző térképekkel és statisztikákkal demonstrálva rávilágít arra az eleve benne rejlő összeférhetetlenségre, amit a britek által kreált Nigéria hordoz. Az északi tartományi kormány jóval nagyobb területtel és népességgel rendelkezik, mint a keleti, közép-nyugati és nyugat-nigériai kormányok együttvéve.

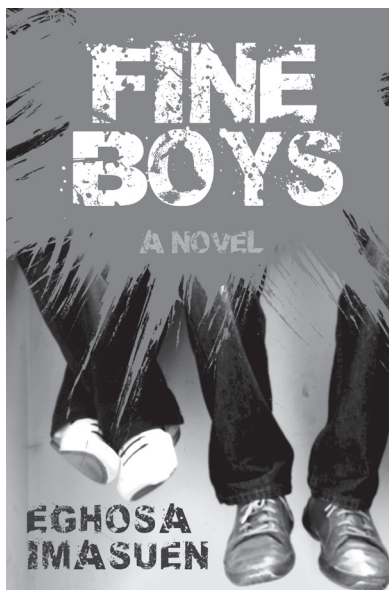
Max Siollun: Soldiers of Fortune – Nigerian Politics from Buhari to Babangida
Cassava Republic, 336 old. 2013.

A független Nigéria történelmét valamint a nigériai hadseregnek a politikában betöltött szerepét egyik legjobban ismerő, objektivitásáról híres történettudós, Max Siollun² szenvedélyes hangvétellel megírt könyve az 1984. január 1. és 1993. augusztus 27. közötti időszak politikatörténete, a Buhari és Babangida neve által

jelzett időszak azóta is vitatott legfőbb eseményeinek lépésről lépésre rekonstruált elbeszélése. A könyv egy tervezett trilógia második darabja. Az első, *Oil, Policy and Violence: Nigeria's Military Coup Culture (1966-1976)* címmel az Algora Publishing gondozásában 2009-ben jelent meg. Kritikusai szerint lélegzetelállítóan csodálatos könyv. Jelen második könyvében a történész belső emberekkel – mint például a testőrség egyik tagjával és a Nigériai Légitársaság személyzetével, Umaru Dikko megkísérelt elrablásának szemtanúival - készített interjúk eddig ismeretlen részleteit teszi közzé. A Siollun prezentálta perspektíva új megvilágításba helyezi az adott időszak ellentmondásai mögött rejlő valós történéseket. Részletesen elemzi a június 12-i választásokat, a választási eredmények megsemmisítését, Mamman Vatsa gyanús kivégzését, Umaru Dikko meghíúsított elrablását és a nigériai újságíró, Dele Giwa 1986. október 19-i meggyilkolásának nem valami meggyőző esetét.

Eghosa Imasuen: *Fine Boys*

Farafina and Worldreader, 274 old. 2012.

Forrás: farafinabooks.files.wordpress.com

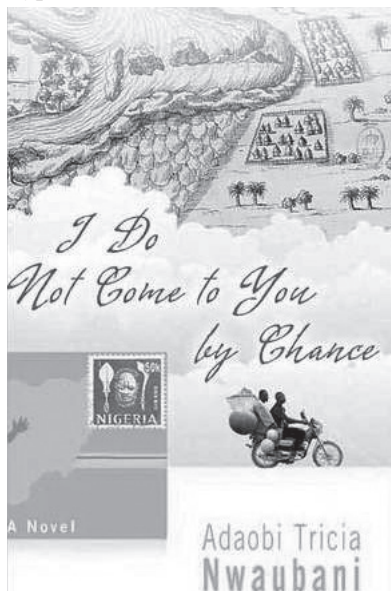
Eghosa Imasuen³ második regénye a biafrai háború után felnövekvő generáció krónikája. Ewaen, egy középosztálybeli családban született fiatalember első személyben, szellemes, nigériai angol nyelven elmesélt története egy egyetemi kampusz világa mellett betekintést nyújt az 1990-es évek Nigériájának valós mindennapjaiba. Ez teszi a könyvet még érdekesebbé: Nigéria társadalmi-gazdasági és politikai rajza. Nehéz időszak volt ez az ország történetében. Politikai instabilitás, szerkezeti átalakítás, instabil kormányzás ideje, oktatói sztrájkok, több hónapi egyetembezárások, diáktiltakozások – hogy csupán néhányat említsünk az adott időszakot felforrósító eseményekből. Aztán jött az 1993. júniusi választás, a reményvesztés, majd az Abacha-évek terrorja.

A Benini Egyetem fiatal orvostanhallgatója, Ewan számára a felnőtté válás ideje ez. Barátok, bulik, cigi, alkohol, lányok, szerelem,

és időnként tanulás. A fiúk már csak ilyenek mindenhol. Közben megtanulja kezelni az oktatói sztrájkokat, az egyetembezárásokat, az omladozó infrastruktúrát. Hanem mind emellett a 90-es években a nigériai kampuszokat a szó szoros értelmében vett halálosan titkos testvériségi szervezetek állandóan fenyegető jelenléte tette igen veszélyes helyé. Ezek a csoportok szinte uralták a kampuszokat, a köztük fellángoló konfliktusok mindennaposak voltak, és orvul, erőszakkal próbáltak „rekrutálni” maguk közé újabb és újabb „szép fiúkat”. Ami nem megnyugtató, hogy ilyenek még ma is vannak

Adaobi Tricia Nwaubani: *I Do Not Come To You By Chance*

Hyperion, 402 old. 2009, Phoenix, 2010.

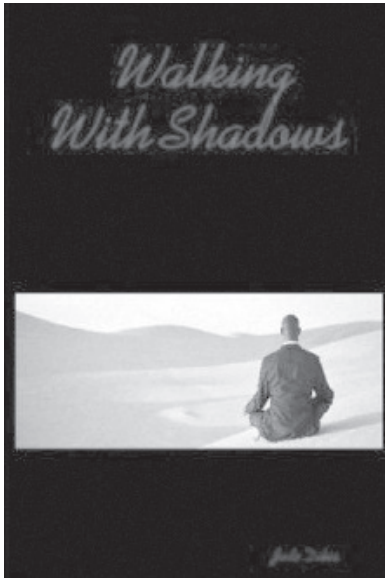
Forrás: goodreads.com

sem tudja anyagilag támogatni, és a szerelmes fiatalember a menyasszonypénzt sem tudja előteremteni. Mind ez ideig azt hitte, hogy a tanulás a siker kulcsa, de Nigériában a pénz beszél. Segítőre van tehát szüksége. Ezért Boniface bácsikájához fordul, akiről az a szóbeszéd járja, hogy egy sikeres vállalkozást vezet. A nagybácsi segítene is. Vele Kingsley és családja olyan biztonságban érezhetnék magukat, mint teknős a házában. Boniface bácsi vállalkozása viszont nem más, mint egy e-mail scam rendszer. Most tehát a jövő csak Kingsleyn áll, hogy mint elsőszülött fiú teljesítse kötelességét. De össze tudja-e egyeztetni pénzhéségét tudás-szomjával? Megteheti-e, hogy belép bácsikájának üzletébe anélkül, hogy el ne nyelne a virtuális miliót? Miért teszi ezt meg ma oly sok nigériai? Erre keresi a választ az író.

Magyarországon is ismertek a Nigériában csak 419-es csalásoknak nevezett internetes bűncselekmények. Aki nem tudná, ezek elektronikus levelek, melyek jutalék fejében különféle kitalált történetekkel kérnek anyagi segítséget, mesés gazdagsággal vagy egy életre szóló szerelemmel kecsegtetnek, de csak kiürített pénztárcákat és kifosztott bankszámlákat hagynak maguk után. Az átveréses csalások központjának számító Nigériában feltételezések szerint a harmadik-ötödik legnagyobb forgalmú „gazdasági ágazat” az e-mailes internetes szélhámosság.

A szerző⁴ első regénye egy fiatalembről, Kingsley Iberől szól, aki a család büszkesége. Egyetemet végzett, s mint elsőszülött fiú kötelezettségei vannak. De nehéz idők járnak Nigériában. Az élet nem könnyű, és Kingsley nem talál munkát. Így nem tudja segíteni fiatalabb testvérei taníttatását, megöregedett szüleit

„Magyarországon is ismertek a Nigériában csak 419-es csalásoknak nevezett internetes bűncselekmények. Aki nem tudná, ezek elektronikus levelek, melyek jutalék fejében különféle kitalált történetekkel kérnek anyagi segítséget, mesés gazdagsággal vagy egy életre szóló szerelemmel kecsegtetnek, de csak kiürített pénztárcákat és kifosztott bankszámlákat hagynak maguk után. Az átveréses csalások központjának számító Nigériában feltételezések szerint a harmadik-ötödik legnagyobb forgalmú „gazdasági ágazat” az e-mailes internetes szélhámosság.”

Forrás: amazon.com

identitás nélkül szimpátiát ébreszteni hőse iránt. A könyv Nigériában ellentmondásos fogadtatásban részesült. Egy ártatlan, de elgondolkodtató történet ez!

Jude Dibia: *Walking With Shadows*

BlackSands Books, 222 old. 2005, Lulu.com 2006.

Afrikában jelenleg 38 országban számít bűncselekménynek a homoszexualitás. Nigériában és Ugandában a legrosszabb a helyzet, ahol szó szerint hajtóvadászatot indítottak a melegек ellen. Az üldözés miatt egyre többen kényszerülnek külföldre.

A lagosi születésű viszonylag fiatal író, Jude Dibia (1975-) az Ibadani Egyetem német szakán végzett. Első regénye merész témájával egyben az első olyan könyv Nigériában, melynek központi figurája egy homoszexuális férfi. Tehát a témaválasztás szokatlan. Kidolgozását hosszas, alapos kutatómunka előzte meg. A főhős alakja fikció és valóság együttese. Története számos igazságra és a homoszexuálisokat érő sérelemre rávilágít. Megfogalmazza mit jelent homoszexuálisnak lenni. Az író egyértelmű célja nemi

Forrás: www.ngpricehunter.com

osztályt mindenféle bajok fertőzik: megromlott házasságok, hűtlenség, anyagiasság. Merész könyv.

Sefi Atta: *A Bit of Difference*

Interlink Pub. Group, 224 old. 2012,

HarperCollins Publishers, 320 old. 2014.

A Wole Soyinka-díjas író, Sefi Atta⁵ legújabb regénye egy Londonban élő nigériai bevándorló, a 39 éves Deola Bello szemén át láttatja a mai Londont és a változó Lagost. Deola egy nemzetközi jótékonyági szervezetnél dolgozik Londonban, mint pénzügyi elemző. Jól átlátja a szervezet működését, és igen csipős kritikát alkot a jótékonyági szektorról és azokról, akik ebből élnek. Barátai, a bankár Subu és az író Bandele is nigériai bevándorlók. A róluk alkotott kép a migráns elit szimpatikus kritikája. Amikor Deola munkája révén haza utazik Nigériába, otthon is változásokat tapasztal úgy a családban, mint a város képében. Ikoyi házában, ahol egykor a gyarmati fehér elit lakott, ma már a nigériai burzsoázia él. És ezt az uralkodó

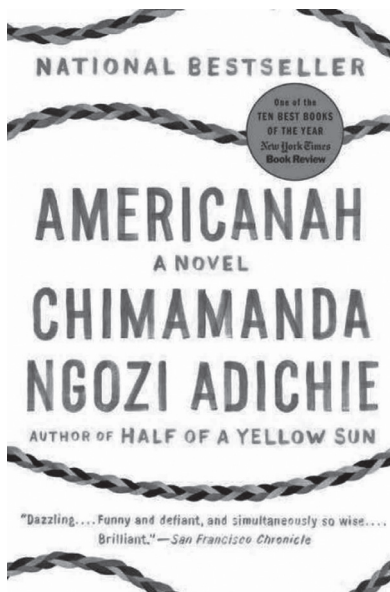
Chimamanda Ngozi Adichie: *Americanah*

Alfred A. Knopf, 477 old. 2013.

Mi a különbség az afro-amerikai és az Amerikában élő afrikai között? Ebből a különbségtételből fakad a származás szerinti megkülönböztetés mélyreható elemzése Chimamanda Ngozi Adichie⁶ legújabb regényében. *Americanah* ugyanis igen merészen azt vizsgálja, mit jelent feketének lenni Amerikában, Angliában, és mit Nigériában.

Szóval, az afro-amerikai olyan fekete személy, akinek ősei generációkkal ezelőtt valószínűleg rabszolgaként kerültek az Egyesült Államokba. De ma már örül annak, hogy olyan országban él, amely küldi, és nem kapja azt a bizonyos nemzetközi segílyt. Az Amerikában élő afrikai csak nemrég emigrált az Egyesült Államokba. Szülőhazájában észre sem vette, hogy fekete – ezzel csak akkor szembesült, amikor Amerikába megérkezett. A főiskolán az afro-amerikai a Fekete Diákegyesület (Black Student Union) tagja lesz, míg az afrikai az Afrikai Diákok Szövetségébe (African Students' Association) lép. Bár Adichie úgy véli, ez az apró különbségtétel sok amerikai agyához el sem jut.

A regény a szép nigériai lány, Ifemelu és Obinze története. A két fiatal még tinédzser korában szeret egymásba egy lagosi középiskolában. De a Nigériát akkor uraló katonai diktatúra elől, aki csak tud, külföldre menekül. Az okos és magabiztos Ifemelu az Egyesült Államokba megy tanulni, ahol számos szívszorító évet tölt nélkülözésben, mígnem lediplomázik. A megélt élmények egy internetes blog indítására ösztönzik, ahol „a korábban négernek nevezett amerikai feketéről tett megfigyeléseit jegyzi, mint nem amerikai fekete”, majd ösztöndíjat nyer a Princeton Egyetemre, amint maga Adichie is. A regény – az író nő saját bevallása szerint is – számos személyes élményből fogant. Adichie ma is hol az Egyesült Államokban, hol pedig szülőhazájában, Nigériában él.

Forrás: newschoolwriting.org

A hasonlóan eszes, de visszahúzódóbb Obinze követni szeretné szerelmét, de a szeptember 11. utáni Amerika a fiatal nigériait nem engedi be az országba. Obinze Anglia felé veszi az útját, ahol lejárt vízummal különféle illegális munkákat vállal, mígnem végül kitoloncolják.

Ifemelu és Obinze az afrikai emigránsok egy új típusát képviseli. Tehetős családból származnak, nem az éhezés kergeti őket új hazájukba, ahol Obinzenek nem sikerül megragadnia, Ifemelu viszont boldogul. Részben, mert hitelességre törekszik, és nem hajlandó göndör fürtjeit kivasalni úgy, mint az afro-amerikaiak, akiktől megkülönbözteti nigériai akcentusa is.

Tizenöt évvel később Ifemelu hazatér Nigériába. A Lagosban élő Obinze időközben egy prosperáló ingatlanfejlesztő vállalkozást hozott létre. A két fiatal ismét találkozik és szerelmük, akárcsak hazájuk iránti szenvedélyük újra éled.

Americanah ugyanakkor nem csak egyszerű szerelmi történet. Amerika és London kritikája mellett keserű ítéletet mond Nigériáról is, arról az országról, amely túl büszke ahhoz, hogy elfogadja az „amerikásokat” (*Americanah*), ezeket a nagyágyúkat, akik csak azért jönnek haza külföldről, hogy honfitársaikat lenézzék, ugyanakkor ez az ország időnként akaratlanul is azonosul a külföldi értékekkel. *Americanah* Adichie legerőteljesebb és legmeghökkenőbb regénye. Lesújtóan csípős kritikával, ugyanakkor végtelen együttérzéssel megírt könyv.⁷ 🌸

Jegyzetek

- 1 Albert Chinualumogu Achebe (1930–2013) nigériai születésű igbo író, publicista, a rövid életű biafrai kormány egyik minisztere, egyetemi oktató. Diplomát az Ibadani Egyetemen szerzett, ahol angol irodalmat hallgatott. *Things Fall Apart* címmel megjelent (1958) első regényével új korszakot nyitott az afrikai és egyben a világirodalom történetében, utat mutatva a gyarmati sorból kiemelkedni vágyó országok irodalmának. További regényei: *No Longer at Ease* (1960), *Arrow of God* (1964), *A Man of the People* (1966) és *Anthills of the Savannah* (1987). Egy szerencsétlen autóbaleset következtében lebénult és kerekesszékhöz kötött író 1990-ben családjával az USA-ba emigrált, ahol haláláig, mint az Afrikai Tanulmányok professzora egyetemi oktatóként dolgozott. Lásd bővebben: Béres Mária: Chinua Achebe – A modern afrikai irodalom atyja. in: Afrika Tanulmányok, 2011. V. évf. 1. sz. 88-97. old.
- 2 Max Siollun történettudós, jogász 1946-ban született Nigériában. Felsőfokú tanulmányait Angliában folytatta a Londoni Egyetemen.
- 3 Eghosa Imasuen orvos, író és publicista 1976-ban született a nigériai Warriiban. Diplomát a Benini Egyetemen szerzett, családjával ma is Benin Cityben él. Első regénye a 2008-ban megjelent *To Saint Patrick* a nigériai történelem alternatív regénye. A könyv egy olyan Nigériába viszi az olvasót, ahol a dolgok működnek, folyamatosan van áram, nincs áramkimaradás, a vasút szállít és a rendőrök újljenyomatot vesznek.
- 4 Adaobi Tricia Nwaubani nigériai író, újságíró, humorista 1976-ban született Enuguban. Az Ibadani Egyetemen pszichológiát tanult.
- 5 Sefi Atta nigériai író, drámaíró, novellista 1964-ben született Lagosban a szövetségi kormány egyik vezető tisztviselője lányaként. Középiskolai tanulmányait Lagosban, majd Angliában végezte, közgazdász diplomát a Birminghami Egyetemen szerzett. Az USA-ban, Los Angelesben kreatív írást tanult az Antioch Egyetemen. Nigériai férje orvos. Ma is felváltva hol Nigériában, hol Angliában vagy az Egyesült Államokban él és dolgozik. Regényei, *Everything Good Will Come* (2005), *Swallow* (2010) és *A Bit of Difference* (2013) mellett írt öt színpadi darabot, négy rádiójátékot és több novellát is. Irodalmi munkásságáért számos díjat kapott.
- 6 Chimamanda Ngozi Adichie, a nigériai igbo származású írónő 1977-ben született. Másfél évig tanult a Nigériai Egyetemen Nsukkában orvostudományt és gyógyszerészetet, míg nem tizenkilenc évesen az USA-ba költözött, ahol előbb a philadelphiai Drexel Egyetemen, majd a Kelet-Connecticuti Egyetemen kommunikációt és politológiát tanult. Később a Johns Hopkins Egyetemen kreatív írásból, a Yale Egyetemen pedig afrikai tanulmányokból szerzett diplomát. Tanított a Princetonon és a Harvard Egyetemen is, de Nigériában is tanít kreatív írást. Jelent meg verseskötete, drámája és több díjnyertes novellája is mielőtt első regénye, *Purple Hibiscus* elnyerte a Nemzetközösségi Írók Díját. A biafrai háború előtt és idején játszódó második regénye, *Half of a Yellow Sun* Orange-díjas lett. Harmadik kötete, *The Thing Around*

Your Neck, egy novellagyűjtemény 2010-ben szerepelt a The New Yorker „20 negyven év alatti író” kiadványában. Legújabb regénye a 2013-as *Americanah*.

- 7 Az Egyesült Államokba Afrikából érkező bevándorlók összetétele rendkívül változatos, számuk rohamosan nő. Ahogy azt a legutóbbi népszámlálási adatok is mutatják, a külföldön született afrikai populáció száma 2000 és 2010 között megkétszereződött (881 300-ról 1,6 millióra nőtt). Az afrikai emigránsok közel fele ma már amerikai állampolgársággal rendelkezik, és tizből hét csak angolul beszél, vagy „nagyon jól” beszéli a nyelvet. Az afrikai bevándorlók közel háromnegyede fekete, míg durván egyötöde fehér. A bevándorlók zöme Nigériából, Etiópiából, Egyiptomból, Ghánából és Kenyából érkezik. Kétötödének van felsőfokú (minimum főiskolai) végzettsége, és több mint egyharmaduk hivatásának megfelelő pályán helyezkedett el.

A 2011-es statisztikai adatok változó képet regisztráltak a brit fekete lakosságot illetően is. Az Afrikából érkezett brit populáció közel kétszerese a Karib-szigetéről (jórészt az 1950-60-as években) bevándorolt feketéknek, és a legnagyobb fekete közösséget alkotja a Brit Szigeteken. 2001 és 2011 között a magát fekete-karibbinak valló populáció száma stabilizálódott (1,1%) és csupán 29 204 fővel nőtt. Ugyanakkor az afrikai feketék száma megkétszereződött (0,8%-ról 1,7%-ra), 484 783-ról 989 628-ra nőtt. 2001-ben az Egyesült Királyság lakosságának 3%-át képező jamaikai születésűek a hatodik legnagyobb csoportját alkották a külföldön született lakosoknak. Tíz évvel később, bár a létszám növekedett (146 000-ről 160 000-re), a jamaikai aránya 2%-ra esett. Ezzel szemben 191 000-es létszámmal (most először) megjelennek a nigériai születésű lakosok is a külföldön született britek listáján. Tehát, az afrikai populáció az Egyesült Királyságban is megkétszereződött, egyrészt az Afrikából érkező menekült hullám, másrészt a megváltozott bevándorlási séma következtében. Persze, ebben az emelkedő számban benne foglaltatik az elmúlt tíz év alatt letelepedettek családjában született gyermekek száma is. Összességében Nagy-Britannia jelenleg kb. 56,1 milliónyi lakosának 3,4%-a fekete (fekete-afrikai, karibbi, amerikai fekete vagy európai fekete). A brit kisebbségeket tekintve a legnagyobb csoportot képező (86%) egyéb fehér mögött a feketék a harmadik legnagyobb kisebbségi csoportot alkotják (3,3%) az őket megelőző ázsiai/ázsiai brit népesség (7,5%) mögött.

Felhasznált irodalom

- Amazon Review: *I Do Not Come To You By Chance* by Adaobi Tricia Nwaubani. <http://www.amazon.com/Do-Not-Come-You-Chance>
- American Immigration Council, Immigration Policy Center: *African Immigrants in America: A Demographic Overview*. <http://immigrationpolicy.org/just-facts/african-immigrants-america-d...>
- Atta, Sefi. <http://en.wikipedia.org/wiki/Sefi>
- Ilenre, Alfred: *Read The Tragedy of Victory and think* – Code Wit World News, September 15, 2013. <http://www.codewit.com/literary-review/12346-read-the-tragedy-of-...>
- Imasuen, Eghosa: *My Life, My Writing*. <http://theemergereview.blogspot.com/.../eghosa-imasuen-my-l>
- Pears, Elizabeth: *2011 Census: British Africans Now Dominant Black Group* <http://www.voice-online.co.uk/article/2011-census-british-africans-...>
- Peed, Mike: *Realities of Race. 'Americanah' by Chimamanda Ngozi Adichie* – NYTimes.com <http://www.nytimes.com/2013/06/09/books/review/americanah-by-c...>
- Siollun, Max. <http://www.fortunesoldiers.com>

A szerzőről

okleveles angol-országi szakos tanár
(KLTE) és angol fordító (ELTE)

About the Author

MA in English and Russian studies
English teacher and translator
(KLTE, ELTE)

@
mariaberez50@gmail.com

English Abstract

What Troubles Modern Nigeria? – A Literary Overview From Achebe to Adichie

Chinua Achebe and Wole Soyinka are two names synonymous with Nigerian literature, yet the literary output of the country is far from limited to these two greats. A whole generation of young writers has appeared on the scene, some of whom are already reputed for creating classics. This review focuses on the latest bestsellers written by Nigerian-born authors that attracted the most attention from readers for the past few years – fiction and non-fiction that shows an often caricatured country in all its rich variety. Nigeria has a terrible image as a land of obscene corruption, email scammers

and religious bigotry and violence. But behind the stereotypes there lies a more complex truth. The British colonial edict that created Nigeria in 1914 amalgamated more than 250 ethnicities ignoring the complexities of the ethnic and cultural divisions of the country. Invariably following Nigeria's independence from British rule in 1960 the colonial legacy did not change, it was destructive and destabilising leading to a civil war. No one can understand Nigeria today without some knowledge of those events, and here are reviewed two accounts of the conflict: *There Was a Country – A Personal History of Biafra* by Chinua Achebe and *The Tragedy of Victory* by Brigadier General Alabi Godwin Isama. The fact-based political story of how things in Nigeria fell apart between January 1, 1984 and August 27, 1993 is told in *Soldiers of Fortune – Nigerian Politics from Buhari to Babangida* by Max Siollun, one of the most passionate but objective historians of post independence Nigeria. The chronicle of a new generation growing up after the Biafran war and Nigeria's everyday life in the 1980s and 90s is related in witty, Nigerian English by Eghosa Imasuen in his novel *Fine Boys. I Do Not Come To You By Chance* is about who is behind those Nigerian scam emails promising untold riches. The author, Adaobi Tricia Nwaubani, shows the industry's darker side exploring why people might decide to enter the criminal world. Jude Dibia's *Walking with Shadows* is a brave and sensitive novel about homosexuality in Nigeria. *A Bit of Difference* by Sefi Atta exposes the differences between foreign images of Africa and the realities of contemporary Nigeria. And finally, *Americanah*, a most powerful and astonishing novel by Chimamanda Ngozi Adichie, tells the story of a young man and woman who emigrate from military-ruled Nigeria to the West just to face difficult choices and challenges, all the while feeling the weight of something they never thought of back home: race, before years later they reunite in Nigeria and reignite their passion for each other and for their homeland. If you have never been into Nigerian books, I recommend that you start exploring them and you will learn much about Nigeria along the way.